

64ste vergadering

Woensdag 19 maart 1997

Aanvang 13.00 uur

Voorzitter: Zijlstra

Tegenwoordig zijn 122 leden, te weten:

Aiking-van Wageningen, Apostolou, Van Ardenne-van der Hoeven, Assen, Augusteijn-Esser, Bakker, Beinema, Van den Berg, Biesheuvel, Blaauw, Blauw, Van Blerck-Woerdman, Bolkestein, Van den Bos, Van Boxtel, Bremmer, M.M. van der Burg, V.A.M. van der Burg, Cherribi, De Cloe, Cornielje, Crone, Dankers, Van Dijke, Dijkman, Dittrich, Van den Doel, Doelman-Pel, Duivesteijn, Essers, Fermina, Gabor, Van Gijzel, Giskes, De Graaf, De Haan, Van Heemst, Heerma, Hendriks, Hessing, Hillen, Hoekema, Van der Hoeven, Hofstra, Van Hoof, Hoogervorst, De Hoop Scheffer, Houda, Huys, Janmaat, Jeekel, De Jong, Jorritsma-van Oosten, Kalsbeek-Jasperse, H.G.J. Kamp, M.M.H. Kamp, Keur, Klein Molekamp, Koekkoek, De Koning, Korthals, Lambrechts, Lansink, Leers, Lilipaly, Mateman, R.A. Meijer, Th.A.M. Meijer, Middel, Van Middelkoop, Mulder-van Dam, Van Nieuwenhoven, Nijpels-Hezemans, Noorman-den Uyl, Oedayraj Singh Varma, Oudkerk, Van Oven, Van der Ploeg, Poppe, Rabbae, Rehwinkel, Reitsma, Remkes, Van Rey, Van 't Riet, Rijpstra, Roethof, Van Rooy, Rosenmüller, Rouvoet, Scheltema-de Nie, Schimmel, Schutte, Sipkes, Smits, Stellingwerf, Sterk, Van der Stoel, Swildens-Rozendaal, Terpstra, Valk, Te Veldhuis, Verbugt, Verhagen, Verkerk, Versnel-Schmitz, Vliegert-hart, Van der Vlies, Van Vliet, H. Vos, M.B. Vos, Voûte-Droste, B.M. de Vries, J.M. de Vries, Wallage, Van Walsem, Witteveen-Hevinga, Wolters, Woltjer, Ybema, Zijlstra en Van Zuijlen,

en de heer Van Mierlo, vice-minister-president, minister van Buitenlandse Zaken, en mevrouw Van de Vondervoort, staatssecretaris van Binnenlandse Zaken.

□

De **voorzitter**: Ik deel aan de Kamer mede, dat zijn ingekomen berichten van verhindering van de leden:

Van der Heijden, Adelmund, Dijkman, Van Gelder en Liemburg, wegens bezigheden elders;

Oudkerk en Feenstra, wegens bezigheden elders, alleen voor de middagvergadering;

De Cloe, Lilipaly en H. Vos, wegens bezigheden elders, alleen voor de avondvergadering.

Deze berichten worden voor kennisgeving aangenomen.

De **voorzitter**: De ingekomen stukken staan op een lijst die op de tafel van de griffier ter inzage ligt. Op die lijst heb ik voorstellen gedaan over de wijze van behandeling. Als aan het einde van de vergadering daartegen geen bezwaren zijn ingekomen, neem ik aan dat de Kamer zich met de voorstellen heeft verenigd.

Regeling van werkzaamheden

De **voorzitter**: Het woord is aan mevrouw Vos.

Mevrouw **Vos** (GroenLinks): Voorzitter! Ik wil de minister van Financiën en de minister van VROM om een brief vragen. Dat heeft te maken met de berichten dat de

ecotaks in Brussel van de baan zou zijn. Het Algemeen Dagblad schrijft dat minister Zalm heeft gezegd dat wij de discussie maar op één manier kunnen afronden en dat is door de voorstellen in de prullenbak te gooien. Dat willen wij natuurlijk niet, maar de kans op succesvolle afronding is niet groot meer onder het Nederlandse voorzitterschap.

Ik vraag de minister van Financiën om ons in te lichten over de stand van zaken met betrekking tot de ecotaksdiscussie in Europa. Neemt hij nog initiatieven tijdens het Nederlandse voorzitterschap om die ecotaks van de grond te tillen en, zo ja, welke? Ik vraag de minister van Milieubeheer welke consequenties dit heeft voor haar inzet als het gaat om CO₂-afspraken in Europa als er nu geen Europese afspraken over de ecotaks van de grond komen. Welke initiatieven zal zij nemen om alsnog maatregelen te nemen om de Europese inzet te bereiken?

De heer **Woltjer** (PvdA): Voorzitter! Ik kan dit verzoek wel ondersteunen, maar ik vroeg mij af waarom wij niet de normale verslagen bij de Milieuraad gebruiken om de discussie met de minister aan te gaan. Het onderwerp heeft nog pas op de agenda gestaan.

De heer **Janmaat** (CD): Voorzitter! Wij zien de brief ook met belangstelling tegemoet. Gesteld dat de Europese ontwikkeling zo negatief is, wil de minister dan gelijk aangeven wat het voor gevolgen heeft voor de ecotaks in Nederland?

Mevrouw **Vos** (GroenLinks): Voorzitter! Ik had dit tijdens de afgelopen Milieuraad natuurlijk graag aan de orde gesteld, maar het bericht dat het in Europees verband

Voorzitter

niet gaat lukken met de ecotaks, is van daarna. Ik heb er eerlijk gezegd behoefte aan om snel helderheid te krijgen en er zo mogelijk een debat over te voeren.

De **voorzitter**: Ik stel voor, het stenogram van dit deel van de vergadering door te geleiden naar het kabinet.

Daartoe wordt besloten.

De **voorzitter**: Het woord is aan de heer Gabor.

De heer **Gabor** (CDA): Voorzitter! Gisteren heb ik bij de regeling van werkzaamheden gevraagd om een tweetal verslagen op de agenda van de Kamer te plaatsen, maar ik zie op de agenda onder punt 8 slechts één van die twee verslagen verschijnen. Het was mijn bedoeling om beide politieoverlegsituaties te bespreken. Mijn verzoek is deze kleine omissie als het enigszins kan recht te trekken en het als het kan vandaag of morgen op de agenda te plaatsen.

De **voorzitter**: Ik stel voor, aan dit verzoek te voldoen.

Daartoe wordt besloten.

Aan de orde is de voortzetting van de behandeling van:

- **het wetsvoorstel Goedkeuring van de op 20 november 1995 te Brussel tot stand gekomen Euro-Mediterrane Overeenkomst waarbij een associatie tot stand wordt gebracht tussen de Europese Gemeenschap en haar lid-staten, enerzijds, en de Staat Israël, anderzijds (25036);**

- **het wetsvoorstel Goedkeuring van de op 17 juli 1995 te Brussel tot stand gekomen Euro-Mediterrane Overeenkomst, waarbij een associatie tot stand wordt gebracht tussen de Europese Gemeenschap en haar lid-staten, enerzijds, en de Republiek Tunesië, anderzijds (24821),**

en van:

- de motie-Woltjer c.s. over jaarlijkse rapportage inzake de mensenrechtensituatie in de Middellandse-Zeelanden (25036, nr. 6);

- de motie-Sipkes/Woltjer over een understanding bij de ratificatie (25036, nr. 7).

(Zie vergadering van 5 maart 1997.)

De algemene beraadslaging wordt heropend.

□

Mevrouw **Sipkes** (GroenLinks): Mijnheer de voorzitter! Twee weken geleden hebben wij hier de associatieverdragen met Israël en Tunesië besproken. Helder is geworden dat die verdragen iets toevoegen aan de bestaande handels- en samenwerkingsovereenkomsten. Die toevoeging bestaat uit politieke dialoog en verdergaande samenwerking, met het doel te komen tot vrede, welvaart en stabiliteit in de gehele regio. Waarborgen ten behoeve van de mensenrechten zijn daarbij essentieel. De Unie heeft dan ook een vaste paragraaf over de mensenrechten opgenomen in artikel 2. De discussie over deze paragraaf concentreert zich op de vraag of zij universeel is of kan worden ingeperkt door de veiligheidsclausule.

De minister was in het debat over deze kwestie heel helder. Hij stelde dat artikel 2 niet terzijde kon worden geschoven en dat dit artikel "gesuperponeerd" was. Deze heldere lijn wordt door mijn fractie gesteund. Tegelijkertijd hebben wij het hierbij over internationale verdragen en afspraken. In tegenstelling met de gang van zaken ten aanzien van een nationaal wetsvoorstel zijn dan de Handelingen een minder belangrijk onderdeel van het geheel. Vandaar dat ik mede namens collega Woltjer een motie indiende waarin ik opriep om in een "letter of understanding" bij het verdrag deze uitspraak vast te leggen.

De reactie van de minister daarop was dat hij bezwaar had tegen het feit dat de motie gericht was op één land, namelijk Israël. Hij vond dat niet terecht en uiteindelijk deel ik zijn mening. In zijn schriftelijke reactie op de motie stelde de minister voorts dat het ongebruikelijk is om bij internationale verdragen een letter of understanding te voegen. Ook dat bezwaar van de minister kan ik delen. Ik begrijp dat wij met betrekking tot deze verdragen, inclusief de problematische

mensenrechtenclausule, in eerste instantie voorzichtig moeten opereren.

Tegelijkertijd hecht mijn fractie eraan, helder naar voren te brengen wat Kamer en regering denken over de interpretatie van de mensenrechtenclausule. Daarom dien ik, mede namens collega Woltjer, een gewijzigde motie in.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende, dat eerbiediging van de democratische beginselen en de mensenrechten de grondslag dient te vormen van het interne en externe beleid van de verdragspartijen bij de Euro-Mediterrane overeenkomsten, waarbij een associatie tot stand gebracht wordt tussen de Europese Gemeenschappen en hun lidstaten enerzijds en de partnerlanden in het Middellandse-Zeegebied anderzijds;

van mening, dat de term "respect voor de mensenrechten" in de essentieelonderdeelclausule in deze overeenkomsten de door betreffende partijen geratificeerde mensenrechtenverdragen en internationaal humanitair recht incorporeert;

tevens van mening, dat de tevens in deze overeenkomsten opgenomen veiligheidsclausule wordt beperkt door het internationale recht en bovengenoemde mensenrechtenclausule;

verzoekt de regering deze meningen, ook als voorzitter van de Raad, uit te dragen en tevens Raad en Commissie te bewegen deze visie over te nemen en als leidraad bij de uitvoering van de overeenkomsten te hanteren,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze gewijzigde motie is voorgesteld door de leden Sipkes en Woltjer. Naar mij blijkt, wordt zij voldoende ondersteund. Zij krijgt nr. 9 (25036).

De heer **De Hoop Scheffer** (CDA): Voorzitter! In het dictum zijn de woorden "ook als voorzitter van de Raad" opgenomen. Als deze motie